

СТАНОВИЩЕ

от доц.д-р Генчо Василев Вълчев,
доцент в Тракийски университет – Стара Загора

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

в област на висше образование – *1. Педагогически науки*

професионално направление – *1.2. Педагогика*

докторска програма – *Специална педагогика*

Автор: Ирена Младенова Душкова

Тема: *Адаптиране на учебно съдържание по философия за ученици със специални образователни потребности чрез интерактивни методи и техники*

Научен ръководител:

проф. д.п.н. Дора Стоилова Левтерова – ПУ „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33-2240 от 30.06.2020 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Социална компетентност при специфични нарушения на способността за учене“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование *1. Педагогически науки*, професионално направление *1.2. Педагогика*, докторска програма *Специална педагогика*. Автор на дисертационния труд е Ирена Младенова Душкова – задочен докторант към катедра „Педагогика и управление на образованието“ с научен ръководител проф. д.п.н. Дора Стоилова Левтерова от ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Ирена Душкова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

Докторантът проявява активност и демонстрира афинитет към разработка на иновативни методи и програми за работа с деца със специални образователни потребности. Кариерното развитие и професионална ангажираност на Ваня Минева са доказателство за последователност и задълбоченост на интересите ѝ към проблемите на децата със специални образователни потребности. Образователния статус, периметърът на професионални интереси и професионална реализация на докторанта показват научни и професионални амбиции и са маркери за личностна активност и устойчивост на професионалните интереси и не на последно място научно любопитство (в добрия смисъл на понятието).

2. Актуалност на тематиката

Приобщаващото образование е иновативен процес за нашата образователна система и всички съпътстващи го инструменти, от които то зависи, носят елементи на тази иновативност. Специфика на процеса на социална адаптация на ученици със специфични нарушения на способността за учене е изискването за гъвкавост и адаптивност не само на организационните форми, но и подходът към формиране на социална компетентност, тъй като периметърът на педагогическата практика обхваща цялостното функциониране на детето, като обект на специална подкрепа са не само дефицитите в ученето, но и в социалните му взаимодействия. Разнообразието в спецификите и възможностите на децата със специфични нарушения на способността за учене налага не само адаптиране на учебното съдържание и оптимизиране на условията за учене, но и развитие на тяхната социална компетентност в целия и периметър. В този смисъл, настоящият труд се характеризира с подчертана актуалност за съвременната наука и педагогическа практика.

3. Познаване на проблема

Структурата и съдържанието на Първа глава и Втора глава на дисертационния труд са демонстрация на добра информираност и познаване на базисната и актуалната научната проблематика в двете направления, върху които е изградена концепцията на изследването:

- 1) Дефиниране, терминологични проблеми и характеристика на специфични нарушения на способността за учене;
- 2) Социалната компетентност като личностен феномен и нейните особености при деца със специфични нарушения на способността за учене.

Доброто познаване на еволюцията на базисните научни постановки към актуалната научна визия в областта на специфичните нарушения на способността за учене е обвързано с достатъчни компетенции в областта на социалната компетентност и в частност на социалната компетентност при специфични нарушения на способността за учене.

Подходът към селектиране, систематизиране и анализ на научната информация показва познаване на конкретната проблематика, както и формирани умения за работа с източници на научна информация.

4. Методика на изследването

Дизайнът на изследването и изследователската програма са представена в трета глава на дисертационната разработка. Коректно е дефинирана предметно-обектната област на изследването. Трудът има ясно и точно формулирана цел. Целта е декомпозирана в 5 изследователски задачи, които ясно очертават параметрите на изследването. Целите и задачите на изследването са логично аргументирани и напълно кореспондират с декларираните изследователски предположения (хипотези). Шестте хипотези са коректно формулирани и детерминират акцентите на изследователската програма.

Изследователската програма е прецизно разработена и детайлно представена. Определени са времевите и съдържателните параметри на изследователския процес. Изследовател-

ският инструментариум е разработен съобразно целта и задачите и не буди съмнения за коректност. Технологията на изследването е ясна и точна, без неясни детайли и ненужни (извън целта и задачите) дейности. За всеки от използваните методи (структуриран е изследователски инструментариум *по авторска идея*, който съдържа изследователски методики *за учители* и изследователски методики *за ученици*) са представени технологичните параметри (процедура, участници, цел).

Изследователския инструментариум е представен точно, детайлно и коректно и предполага възможности за сериозен научен анализ (какъвто е реализиран в четвърта глава).

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Представения дисертационен труд е с класическа пирамидална структура: аналитичен обзор на информационни източници по проблематиката на изследването (Първа и Втора глава); Дизайн на изследването - структура, параметри и съдържание на изследователската програма (Трета глава); анализ на резултатите от изследването (Четвърта глава), изводи и препоръки, списък на използваната литература и приложения. Обемът е 288 страници. В изложението са включени 36 таблици, 93 диаграми, 1 фигура. Към основния текст са представени 7 и приложения.

Списъкът на използваната литература включва 123 източника (89 на български език, 21 на английски език и 13 електронни).

Анализът на резултатите от изследването е представен в Четвърта глава. Данните са представени, като е следвана технологията и хронологията на изследователската програма. Диференциацията на акцентните направления на анализа е съобразно заложените хипотези. Резултатите от анализа на данните са представени в табличен вид, онагледени са чрез схеми и диаграми, което е допълнителен плюс към достоинства на разработката.

Със задоволство мога да отбележа, че получените данни не са просто представени и описани, а се интерпретират и коментират в количествен и качествен аспект, съобразно логиката на изследователската програма и технологичните параметри и специфика на инструментариума. При диференцирания анализ на данните по посока на хипотезите са изведени обобщения с практическа стойност за педагогическата практика.

Приносите на дисертационния труд на Ирена Душкова са с комплексен характер: 1) към научната теория по проблема за социалната компетентност и нейните особености при деца със специфични нарушения на способността за учене; 2) приноси с практико-приложен характер: а) по посока на установяване на дефицити в социалната компетентност на деца със специфични нарушения на способността за учене; б) констатиране на нагласите и разбиранията на ресурсните учители за възрастовата динамика на формиране на социалната компетентност при ученици със специфични нарушения на способността за учене. Особено значим принос е конструирането на модел за диференциране на отделни компоненти на социалното компе-

тентно поведение на ученици със специфични нарушения на способността за учене от страна на учителите.

Искам да отбележа, че при формулиране на приносите на дисертационния труд докторантът Ирена Душкова е била обективна и не е преувеличила приносите си.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Представени са 5 публикации и една публикация под печат (удостоверена с необходимия документ) по темата на дисертационния труд. Съдържанието на публикациите е в съответствие с проблемните области, обхванати в разработката. По този показател нормативните изисквания са изпълнени.

7. Автореферат

Авторефератът е във формат и със съдържание, които отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ. Съдържанието му точно отразява представения дисертационен труд.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръката ми към докторанта е в посока към бъдещите акценти в научно-изследователската и работа: да разработи към „модела за диференциране на отделни компоненти на социалното компетентно поведение на ученици със специфични нарушения на способността за учене от страна на учителите“ и модел за формиране на социална компетентност и да изследва устойчивостта на резултатите.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания: на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантът Ирена Душкова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Специална педагогика“ като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Заключение: убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване. Оценката ми се отнася за дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси. Предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’ на Ирена Душкова в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Специална педагогика“

6.09.2020 г.

Изготвил становището:

Доц.д-р Генчо Вълчев